

A Kúria a dr. Karczub Péter ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Nagy Péter ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt az Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál 6.M.468/2013. szám alatt megindított és másodfokon az Egri Törvényszék 2.Mf.20.031/2015/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Kúria az Egri Törvényszék 2.Mf.20.031/2015/4. számú ítéletének azon rendelkezését, amellyel az Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.468/2013/34. számú ítéletének a felperes munkaszerződés-módosítása érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmet elutasító döntését helybenhagyta, nem érinti.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezi, és az Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felek felülvizsgálati eljárási költségét 20.000 (húszezer) forintban, míg a felülvizsgálati eljárás illetékét 70.000 (hetvenezer) forintban állapítja meg.

I n d o k o l á s

A felperes - rövid időtartamú megszakítással - 1986-tól állt az alperes alkalmazásában kezdetben betanított, majd 1998-tól szakképzett kéményseprőként. A munkaköri leírása rögzítette, hogy a munkavégzése során betartja a kéményseprő-ipari közszolgáltatásra vonatkozó előírásokat és az igazgatói utasításokat. Évente munkavédelmi oktatáson vett részt, utoljára 2012. szeptember 26-án. N.T. munkabiztonsági szaktanácsadó az oktatás tárgyává tette egyebek mellett a kéményseprő-ipari tevékenység kockázati tényezői és veszélyforrásai, valamint a biztonságtechnikai előírások ismertetését.

A felperes 2012. október 10-én kéménytisztítási feladatokat végzett sormunkaként önálló jelleggel. A H., D.F. ingatlanban a munkálatok elvégzésekor B.R.E. ingatlantulajdonos tartózkodott. A felperes a lakáson belül található padlásfeljáróhoz ment, ahol már a házilagos készítésű, egyágú falétra elő volt készítve a falnak támasztva. A helyiség laminált lappal volt burkolva, a létrán csúszásgátló, vagy kiakasztó pedig nem volt. A felperes - állítása szerint - megkérte a jelenlévő B.R.E. ingatlantulajdonost arra, hogy a létrát támassza meg, ő pedig elindult a létrán a kéménytisztításhoz szükséges eszközökkel a padlás irányába. Ennek ajtaját kinyitotta, az eszközt feltette, majd a padlásra lépett volna, amikor a létra kicsúszott alóla és kb. 3 méter magasságból a talajra zuhant. B.R.E. ekkor a szinteltolással alacsonyabb szinten, a padlásfeljárótól több méterre lévő konyha ajtajában tartózkodott.

Az orvosi vizsgálat a felperesnél a bal láb sarok- és lábszár

csontjának törését állapította meg, az alperes mint társadalombiztosítási kifizetőhely pedig 2012. október 29-én hozott határozatával a balesetet üzemi balesetként ismerte el.

A felperes a keresetében a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében - a balesettel összefüggésben - vagyoni és nem vagyoni kártérítési igényt terjesztett elő.

Az Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.468/2013/34. számú ítéletével a keresetet elutasította, a felperest perköltség viselésére kötelezte és kimondta, hogy a peres eljárás illetve az államot terheli.

Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt a 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakra, valamint a 167. § (1) és (2) bekezdésére.

Rögzítette, hogy a törvény a munkáltató úgynevezett objektív felelősségét határozza meg a munkavállalónak okozott kár megtérítése jogalapjaként. Ennek lényege, hogy a károsultat nem terheli a vétkes magatartás bizonyítása. A jogszabály azonban bizonyos kimentési okokat meghatároz. Ezek jellemzője a káresemény elháríthatatlansága, a károkozó tevékenységi körétől távol álló külső ok miatti bekövetkezése, és az Mt. értelmében az előreláthatóság hiánya. A bizonyítási kötelezettség a munkáltatót terheli.

A perben nem volt vitatott tény, hogy a felperes kéményseprő szakmunkás végzettséggel rendelkezik. A képesítésének megszerzése során tananyagként kellett megismernie a kéményseprő-ipari szakmunkások részére készített tankönyvnek a létrák biztonságos használatára vonatkozó részét, így tudatában kellett lennie annak, hogy a munkavégzése során a létrákat csak kellően stabil, szilárd alapon lehet felállítani a megfelelő dőlésszögben, kifejezetten a létra kicsúszásának megelőzése érdekében. Az alperes által évente megtartott munkavédelmi oktatás tematikája ugyancsak ismert volt a felperes előtt. Ennek része volt a biztonságtechnikai előírások, köztük a létrák biztonságos állapotáról, stabilitásáról, a kicsúszás veszélyének elhárításáról szóló előírások ismertetése.

A kötelező kéményseprő-ipari közszolgáltatásról szóló 27/1996. (X.30.) BM rendelet külön kiemeli, hogy ellenőrizni kell a biztonságos munkavégzés helyi feltételeit, így a létra állapotát. A felperes személyes előadásában maga is elismerte, hogy a munkavégzés helyén ez az ellenőrzési kötelezettség a kéményseprő feladata (jegyzőkönyv).

A bíróság ítéletében utalt az Mt. 52. §-ában, illetve az 54. §-ában foglaltakra. Ezzel összefüggésben rögzítette, hogy az alperes által csatolt munkavédelmi oktatási tematika magában foglalja, miszerint a munkavállaló jogosult és köteles a munkavégzést megtagadni, ha a kiadott feladat végrehajtása saját, vagy mások testi épségét vagy egészségét közvetlenül, súlyosan veszélyeztetné. A felperes olyan írásbeli nyilatkozatot tett, amely szerint több évtizedes tapasztalattal rendelkező kéményseprő szakmunkásként fel tudta mérni a veszélyeket, maga is korábban több alkalommal megtagadta a

munkavégzést a biztonságos munkavégzés feltételeinek hiányában.

B.R.E. tanú - a perrel érintett ingatlan tulajdonosa - vallomásaiban vitatta a felperes személyes előadását, és úgy nyilatkozott, hogy a létrát nem támasztotta, ezt nem is vállalta, és a felperes kérésére sem tett volna annak eleget. Jóval távolabb állt a létrától, amikor a felperes felment rajta. Amennyiben a felperes kellő körültekintéssel járt volna el, mindenképpen észlelte volna, ha a tanú már nem fogja a létrát. A felperes személyes előadását atekintetben, hogy a tanú a létrát legalább a munkavégzés megkezdésekor megtámasztotta volna, semmilyen bizonyíték nem igazolta.

Az alperes ellenőrzési körébe eső, azonban elháríthatatlan, és előre nem látható ok vezetett a balesethez. A munkáltatótól nem volt elvárható, hogy minden egyes munkavégzési helyen tájékozódjon a kéményseprő-ipari szolgáltatás elvégzésének konkrét feltételeiről.

A bíróság megállapította, hogy a munkáltató részéről elháríthatatlan volt az a vétkes felperesi magatartás, amely kifejezetten ok-okozati összefüggésben állt a bekövetkezett balesettel. A felperes a reá irányadó technológiai előírásokat, óvórendszabályokat nem tartotta be. Az eljárás során nem sikerült bizonyítania, hogy a munkáltató elvárta, vagy utasította volna az előírásokkal, óvórendszabályokkal ellentétes munkavégzésre.

A bíróság mellőzte a munkavédelmi igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló felperesi indítványt figyelemmel arra, hogy nincs olyan szakkérdés, amely eldöntéséhez erre szükség lenne. A bíróság által megállapított tényállás alapján egyértelmű a felperes balesetéhez vezető ok-okozati láncolat.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Egri Törvényszék 2.Mf.20.031/2015/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, a felperest perköltség fizetésére kötelezte kimondva, hogy a fellebbezési illeték az állam terhére marad.

A másodfokú bíróság ítéletének indokolása szerint a felperes a munkáltató ellenőrzési körén kívül végezte a munkáját, és a létra munkavégzésre való alkalmasságáról, a tulajdonos megfelelő közreműködéséről neki kellett döntenie.

Az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott az Mt. 166. §-ának (2) bekezdésében foglaltakra, és helytálló volt az abból levont jogi következtetése is. A perbeli esetben a baleset lakossági szolgáltatás során, az ügyfél lakásán következett be a munkáltató ellenőrzési körén kívül, a körülmények ellenőrzése a felperes feladata volt. Kéményseprő szakmunkás végzettséggel rendelkezett, a baleset idején hatályban volt technológiai utasítás sormunka elvégzésekor pedig a kéményseprő szakmunkás ellenőrzési körébe utalta a biztonságos munkavégzés helyi feltételeinek ellenőrzését, vizsgálatát.

A baleset időpontjában hatályban volt 27/1996. (X.30.) BM rendelet 18. § (1) bekezdés a) pontja rendelkezett arról, hogy az ingatlan tulajdonosa köteles a közszolgáltatás ellátásához szükséges helyi

előfeltételeket biztosítani. Ezek valóban nem voltak biztonságosak, de a munkavállalónak ezt fel kellett volna ismernie, hiszen kizárólag számára állt fenn ennek lehetősége. Nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság a munkáltató felelősségi körét jogellenesen telepítette volna az eljárás során a munkavállalóra.

Ellentét mutatkozott az ingatlan tulajdonosa és a baleset sérültje előadása között abban a tekintetben, hogy a létrát a tulajdonosnak tartania kellett-e vagy sem, illetőleg ebben megállapodtak-e. Ez olyan ellentmondás, amely továbbiakban sem oldható fel, hiszen két, egymással ellentétes állítás áll szemben egymással, további tanú nem volt jelen. Ez tényállásbeli kérdés, és nem szakértőre tartozó. Nincs olyan szabály sem, amely szerint a munkáltató felelne az ügyfelek magatartásáért.

Az alperes által kért szakértői bizonyítás részben tényállásra, részben jogkérdésre irányulna, nem szakkérdés megállapítására, így az elsőfokú bíróság alappal utasította el a munkavédelmi igazságügyi szakértő kirendelésére irányuló bizonyítási indítványt. A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogszabályoknak megfelelő közbenső ítélet meghozatalát kérte. Jogszabálysértésként a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését, 221. §-ának (1) bekezdését, 177. §-ának (1) bekezdését, valamint az Mt. 166. §-ának (1) és (2) bekezdését, továbbá az 1993. évi XCIII. törvény 2. §-ának (2) bekezdését, és 54. §-ának (1) bekezdését jelölte meg.

Álláspontja szerint a felperes egyetlen alkalommal sem állította, hogy a létra biztonságos volt, és azt, hogy ezt ő ne ismerte volna fel. A bíróságok indokolásukban mégis kizárólag erre helyezték a hangsúlyt és arra, hogy a felperesnek észlelnie kellett volna ezt, és megtagadnia a munkavégzést.

Iratellenes az indokolás, mivel meghallgatták N.K. tanút, az alperes kirendeltség-vezetőjét, aki vallomásában részletesen előadta, hogy az ügyfél bevonható a létra támasztásába. Azt is vallotta, hogy a helyszínen a létra stabilitása és épsége rendben volt, és ha a szolgáltatást igénybe vevő megtámasztja a létrát, akkor a munkafeladat balesetmentesen elvégezhető lett volna.

A bíróságok a tényállás feltárását nem végezték el a felperes bizonyítási indítványa ellenére. A munkaügyi szakértői bizonyítás nemcsak az ellentmondások esetleges feltárására irányult. Elfogadva, hogy a felperesen van a bizonyítási teher (amit egyébként ő vitatott), jogellenes, hogy ezt a bizonyítási lehetőséget tőle megtagadták.

Egyik bíróság sem értékelte megfelelően azt, hogy az alperes még a munkavédelmi oktatásokon is arra tanította a munkavállalóit, hogy az ingatlan tulajdonosai bevonhatóak a feladatok ellátásába különösen akkor, ha a létrát meg kell támasztani. Az alperes számára az is ismert volt, hogy a kiadott utasítások csak ön- és közveszély mellett végezhetőek el.

N.T., az alperes munkavédelmi tanácsadója is állította, hogy a lakosságnál lévő létrák nagyon kevés százaléka felel meg az előírásoknak.

Mind az első-, mind a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a „teljesen feltárt” tényállás mellett annak értékelését, hogy miért adhat ki az alperes balesetveszélyes utasítást, hogyan lehet az, hogy a biztonságos munkavégzésről való döntést a munkavállalóra bízza, és annak következményei alól is mentesül.

A felperes álláspontja szerint az alperes kellő munkaszervezéssel, irányítással a kárveszélyt csökkenthette volna például úgy, hogy a munkavállalók esetleges munkamegtagadás feltételeire, a munkavállalók ezzel kapcsolatos döntési körülményeinek rögzítésére egyértelmű írásos dokumentumot bocsát ki. Az is szakkérdés lenne, hogy a feladat egy emberrel ellátható-e egyáltalán adott körülmények ismeretében, vagy szükség lenne legalább két munkavállaló kirendelésére. Szakkérdés annak eldöntése is, hogy magasban végzett munkának minősül-e a kéménytisztítás, és ehhez milyen védőeszközt kell biztosítani.

Nem vitás, hogy üzemi baleset érte a felperest, így a felelősség alól az alperesnek kell magát kimentenie. Az ítélet a jogszabály helyes idézését követően a bizonyítási teher elosztására azt tartalmazza, hogy ezen kötelezettség a munkáltatónál van. Jelentősége van annak, kinek a terhére értékelendő az, hogy nem tisztázható, miszerint a felperes a számára adott és előírt alperesi oktatás szerint járt-e el, és felkérte-e a háztulajdonost a létra kitámasztására vagy sem. A bíróság a bizonyítatlanságot a felperes terhére értékelte, mintha neki kellene azt bizonyítania, hogy a kárt a saját elháríthatatlan magatartása idézte elő, és nem az alperesnek kell magát kimentenie.

Nem azt kell kizárólag vizsgálni, hogy a baleset hogyan következett be és az adott helyszínen mi történt, hanem a veszélyhelyzetről való tudomást, amelyre vonatkozó ellentmondást az alperes nem oldott fel.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult a felperes perköltség fizetésre kötelezése mellett.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.

Az Mt. 166. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint a munkáltató köteles megtéríteni a munkavállalónak a munkaviszonnyal összefüggésben okozott kárt. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy azt az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa, illetve a kárt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta.

A fenti jogszabályi rendelkezésből következően tehát a munkáltató kártérítési felelőssége továbbra is objektív jellegű azzal, hogy lehetősége van a mentesülésre bizonyos feltételek bizonyítottsága esetén. A felelősség megállapíthatóságának az a feltétele, hogy bizonyított legyen a károkozó magatartás, a kár, és az ezek közötti

okozati összefüggés. A munkáltató károkozó magatartása olyan Mt-ben, vagy egyéb jogszabályban előírt kötelezettség megszegését vagy elmulasztását jelenti, amely a károsodás közvetlen kiváltó oka lehet. Ilyen például a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény megsértése. Ezt azonban a munkavállaló nem köteles bizonyítani, az Mt. 166. §-ának (1) bekezdése a felelősség feltételeként ugyanis csak a munkaviszonnyal fennálló összefüggést rögzíti.

A jelen esetben a felek között nem volt vitatott, hogy a felperest a munkaviszonya során, munkavégzése közben érte baleset, annak munkahelyi jellegét az alperes maga sem vonta kétségbe. A továbbiakban az alperesnek kellett igazolni - mint mentesülési feltételt -, hogy a kár ellenőrzési körén kívül eső körülmény miatt következett be, amellyel nem kellett számolnia, és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy elhárítsa, illetve hogy a baleset oka kizárólag a munkavállaló magatartásában keresendő.

Az 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.) 2. § (2) - (3) bekezdésében az alapelvek között rögzíti, hogy a munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető, és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért. A munkavállalók munkavédelmi kötelezettségei nem érintik a munkáltató felelősségét. Az egészséget nem veszélyeztető, és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósulásának módját - a jogszabályok és a szabályok keretein belül - a munkáltató határozza meg. Ugyanezen törvény 54. §-ának (7) bekezdés a) és c) pontja pedig úgy rendelkezik, hogy az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés érdekében a munkáltató köteles a szükséges utasításokat és tájékoztatást a munkavégzést megelőzően a munkavállalónak megadni, és a munkavégzés körülményeihez igazodó, illetve az azzal összefüggő veszélyek figyelembe vételével megfelelő munkaeszközöket biztosítani a munkavállalók részére.

Ezen rendelkezésekkel összhangban áll a perbeli időben hatályos 27/1996. (X.30.) BM rendelet 18. §-ának (1) bekezdése - amely a jelen ügyben irányadóan is - rögzíti, hogy a kéményseprő-ipari szolgáltatás igénybevétele során a tulajdonos kötelezettsége a szolgáltatás ellátásához szükséges helyi előfeltételeket biztosítani, így különösen az érintett helyiségekbe való bejutás lehetőségéről gondoskodni. Nem írja elő a jogszabály sem azt, hogy biztonságos, balesetmentes munkavégzést lehetővé tevő létrát kell a kéményseprő részére biztosítani, sem pedig azt, hogy a munkaművelet során közre kell működnie.

Ezzel szemben a rendelet 16. §-ának (1) - (3) bekezdése - összhangban az Mvt. hivatkozott előírásaival - azt rögzíti, hogy a szolgáltató kötelessége, hogy a feladat szabályszerű ellátásával arányban álló és képzettségű szakemberrel rendelkezzen, akinek a tevékenység elvégzéséhez megfelelő eszközt és védőfelszerelést biztosít.

Jelen esetben csupán annyi volt ítéleti bizonyossággal megállapítható, hogy a munkáltató balesetvédelmi oktatást tartott,

ahol a munkavállaló kötelességévé tette az ügyfelek által biztosított eszköz (létra) műszaki állapotának ellenőrzését, illetve felhívta őket a segítségük szükség szerinti igénybe vételére. A rendelkezésre álló adatok alapján az azonban nem volt rögzíthető, hogy a kár olyan ellenőrzési körön kívül eső elháríthatatlan körülmény miatt következett be, amellyel a munkáltatónak nem kellett számolnia.

I.A. műszaki igazgató maga adta elő, hogy „Az alperes tevékenységét érintően nagyon sok szabályozás van. Ha ezt mindet betartanánk szóról szóra, akkor a kéményseprő szolgáltatás teljesen ellehetetlenülne. A szabályozás szerint például a kéményseprőnek az egyéb felszerelésen túl kétágú létrával kellene felszerelkezve járnia a szolgáltatást elvégezni” (jegyzőkönyv, 9. oldal utolsó bekezdés). M.GY.I. ügyvezető igazgató tanúként vallotta, hogy „tapasztalatom az, hogy a lakosságnál lévő létrák állapota sajnos nem jó” (jegyzőkönyv, 8. oldal 7. bekezdés). Ezt támasztotta alá N.T. munkavédelmi tanácsadó is, aki tanúkénti meghallgatása során állította, hogy „a lakosságnál lévő létrák nagyon kevés százalékban felelnek meg véleményem szerint az előírásoknak” (jegyzőkönyv, 6. oldal 9. bekezdés).

Mindebből következően a felek indítványainak megfelelően további bizonyítási eljárás lefolytatása szükséges annak tisztázása érdekében, hogy az Mvt. hivatkozott rendelkezéseire, és az ügyben irányadó 27/1996. (X.30.) BM rendelet előírásaira figyelemmel a jogszabályoknak megfelelően járt-e el az alperes; az ellenőrzési körön kívül eső külső helyszínen fennállt-e olyan körülmény, amelynek bekövetkezésével nem kellett számolnia, illetve megtette-e a szükséges intézkedéseket a baleset bekövetkezése, és így a kár elhárítása érdekében, vagyis megvalósulhattak-e a mentesülés feltételei.

A felperes az eljárás során mindvégig indítványozta a szakértő kirendelését, amelyet az eljáró bíróságok annak ellenére mellőztek, hogy a tényállás tisztázása és az alperes felelősségének megállapítása érdekében az a fentiek miatt szükséges lehet. A szakértő feladata lehet annak megválaszolása, hogy a munkáltató elegendő személyzetet biztosított-e a munkafolyamat elvégzésére és megfelelő eszköz, illetve felszerelés állt-e a felperes rendelkezésére figyelemmel a már hivatkozott jogszabályokra is.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részét, amely a munkaszerződés-módosítás érvénytelensége megállapítására irányuló keresetet elutasította, nem érintette, egyebekben azt hatályon kívül helyezte az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően, és a közigazgatási és munkaügyi bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította [Pp. 275. § (4) bekezdés].

A felülvizsgálati eljárásban felmerült eljárási költséget és illetéket a Kúria megállapította a Pp. 275. §-ának (5) bekezdése alapján azzal, hogy ezek viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

Budapest, 2015. december 9.

**Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó
Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró**

A kiadmány hitelével:

Nné

tisztviselő